

T. B. M. M.

(S. Sayısı : 198)

Terörle Mücadele Kanununun Geçici 9 uncu Maddesine Göre Yapılan Tasarruflar Hakkında Kanun Tasarısı ve Sağlık ve Sosyal İşler ve Adalet Komisyonları Raporları (1/414)

T.C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

Sayı : B.02.0.KKG/101-321/04986

8.6.1992

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığımıza arzı Bakanlar Kurulunca 14.4.1992 tarihinde kararlaştırılan "Terörle Mücadele Kanununun Geçici 9 uncu Maddesine Göre Yapılan Tasarruflar Hakkında Kanun Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Süleyman Demirel

Başbakan

GEREKÇE

12.4.1991 tarihli ve 20843 mükerrer sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun Geçici 9 uncu maddesi aynen "Bu Kanunun 23 üncü maddesi ile yürürlükten kaldırılan hükümler çerçevesinde bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce mahkeme kararı ile idareleri kayıma verilen Konfederasyon ve Konfederasyona bağlı İşçi Sendikalarının taşınır ve taşınmaz mallar ile bu mallardan elde edilen gelirleri, tüm nakit mevcutları 2821 sayılı Sendikalar Kanununun 46 ncı maddesine göre tasarruf edilmek üzere ilgili kuruma devredilir, dernek ve vakıflara ait taşınır ve taşınmaz mallar ise hazineye devredilir." hükmünü taşımaktadır.

Bu maddenin gerekçesinde ise "Kapatılan sendikaların mal varlıklarının 2821 sayılı Sendikalar Kanununun 46 ncı maddesinde ne şekilde kullanılacağı düzenlenmiştir. Gerek 46 ncı madde ile gerekse uluslararası sözleşmelere paralellik sağlamak amacıyla bu Kanun düzenlenmiştir" denilmektedir.

3713 sayılı Kanunun Geçici 9 uncu maddesinin gönderme yaptığı 2821 sayılı Sendikalar Kanununun 46 ncı maddesi ise, "Fesih, infisah ve kapatma halinde malların devri"ne ilişkin hükümler içermektedir.

Geçici 9 uncu madde ile, Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) ve bu Konfederasyona bağlı işçi sendikalarının paraları ile mal varlıklarına Devlet tarafından el konulması hedeflenmiştir. Nitekim, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten önce, anılan Kanunun 23 üncü maddesi ile yürürlükten kaldırılan hükümler çerçevesinde yönetimleri kayıma verilen DİSK ve üyesi sendikaların dışında hiçbir İşçi Konfederasyonu veya sendikası bulunmamaktadır. 3713 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra yapılan uygulamalar da bunu göstermektedir.

Terörle Mücadele Kanununun Geçici 9 uncu maddesi, gerekçesiyle uyumsuzdur. Geçici maddenin gerekçesinde, kapatılan sendikalardan sözedilmektedir. Ancak, DİSK ve mensubu sendikalar hiçbir zaman ve hiçbir şekilde kapatılmamıştır. 12 Eylül Askerî yönetimi, siyasal partilerimizin kapatılmalarına hükmetmiş; oysa, DİSK ve bağlı sendikaların sadece faaliyetlerini durdurmuştur. Faaliyetin durdurulması, kapatılmadan tamamen farklı bir hukuksal durumdur. Faaliyetin durdurulması halinde, tüzelkişilikler ve mevcut yönetimleri, engel durum sırasında da varlıklarını muhafaza ederler. Yalnızca yasaklanan faaliyetleri icra edemezler. Özellikle haklarında kanunlardaki tasfiye hükümleri hiç uygulanamaz, mal ve paralarına el konulamaz.

Bunlardan başka, Geçici 9 uncu maddedeki düzenleme,

1. Bir zorla el koyma (müsadere)'dir. Bu, mülkiyet hakkına Devletin zorla el koymasıdır ve genel müsadere niteliğinde olduğundan, Anayasanın 38 inci maddesindeki "genel müsadere cezası verilemez" hükmüne aykırıdır.

2. Madde ile, ayrıca mülkiyet hakkının özüne el atılmaktadır. Mülkiyet hakkı, herkese tanınmış olan bir haktır. Bu hak, ancak kamu yararı amacı ile sınırlanabilir. Kamu yararı amacı ise, ancak "Kamulaştırma" ve "Devletleştirme" yoluyla gerçekleştirilebilir. Bunun ilk ve vazgeçilemez koşulu da, gerçek karşılıkların peşin ödenmesidir. Bu yönüyle, Geçici 9 uncu madde, Anayasanın 35 inci maddesine de aykırıdır.

3. Geçici 9 uncu madde; ayrıca, Anayasanın 10 uncu maddesindeki "Eşitlik" ve 2 nci maddesindeki "Hukuk Devleti", Başlangıç Bölümündeki "Kuvvetler ayrılığı" ve nihayet, hukukun genel ilkelerinden olan "kanunların geriye yürümezliği" esas ve ilkeleriyle de çelişmekte, uluslararası standartlara ve çağdaş demokrasilerdeki uygulamalara açıkça ters düşmektedir.

Diğer yandan, 10.10.1980 tarihli ve 2316 sayılı Faaliyetleri Durdurulan Sendika, Federasyon ve Konfederasyonlara Kayıym Tayini Hakkında Kanunun 1 inci maddesinin üçüncü fıkrasında, haklarında bu Kanuna göre kayıym tayin edilmiş olan, "Meslekî teşekküllerin faaliyetinin serbest bırakılması ile kayıymın görevi kendiliğinden sona erer." denilmektedir. Bilindiği gibi Anayasa Mahkemesince faaliyetlerinin serbest bırakılması "Kendiliğinden sona erer" sözü herhangi bir karar ve bildirim gereksinim duyulmadan görevin sona ermesi anlamındadır. Ancak, değişik değerlendirmeler sonucunda, farklı uygulamalar yapıldığından, kayıymların görev sürelerinin sona ermesi konusunun yeniden düzenlenmesi gereği ortaya çıkmıştır.

Millî Güvenlik Konseyinin 7 Numaralı Bildirisi ile 12.9.1980 tarihinde Milliyetçi İşçi Sendikaları Konfederasyonu (MİSK) ve bu Konfederasyona üye sendikaların da faaliyetleri durdurulmuştur. 11.5.1984 tarihinde, bu İşçi Konfederasyonu ve bağlı sendikalarının faaliyetleri Ankara Sıkıyönetim Komutanlığının bir tasarrufu ile serbest bırakılmış ve bu işçi kuruluşları, mal ve paralarıyla birlikte 11 Eylül 1980 tarihinde işbaşında bulunan yöneticilerine teslim edilmiştir.

Geçici 9 uncu maddenin iptali istemini de kapsayan ve Anayasa Mahkemesinde görülmekte olan bir davanın varlığının bilinmesine karşın; DİSK'in üyesi bazı sendikaların para ve mal varlıklarının İş ve İşçi Bulma Kurumuna devredilmiş olması, bir kısmının ise devredilmemesi, kayıymların yönetiminde kalması, gereksiz hukuksal çekişmelerin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu mal varlıkları ve nakit mevcutlar gerçek sahiplerine iade edilmesi zorunlu görülmüştür.

2316 sayılı Kanunun uygulama olanağı kalmadığından yürürlükten kaldırılmıştır.

Tasarı, bu amaçla hazırlanmıştır.

Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu
Esas No. : 1/414
Karar No. : 14

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Başkanlığınızca Komisyonumuza havale edilen “Terörle Mücadele Kanununun Geçici 9 uncu Maddesine Göre Yapılan Tasarruflar Hakkında Kanun Tasarısı” Komisyonumuzun 22.10.1992 tarihli 13 üncü birleşiminde; Çalışma Bakanı Sayın Mehmet Moğultay, Adalet, Maliye ve Gümrük, İçişleri bakanlıkları ve TÜRKİŞ, DİSK, TİSK temsilcilerinin katılımı ile incelenip görüşülmüştür.

2316 sayılı “Faaliyetleri Durdurulan Sendika, Federasyon ve Konfederasyonlara Kayyım Tayini Hakkında” ki kanun uyarınca Kayyımların yönetimine bırakılan bazı sendikaların malvarlıkları 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun geçici 9 uncu maddesi ile tasarruf edilmek üzere İş ve İşçi Bulma Kurumlarına devredilmesi öngörülmüştür.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı; bu düzenlemelerden sonra, bazı sendikaların devir işlemleri gerçekleştirilirken, bu düzenlemelerle ilgili yargıda davalar açıldığını, 3713 sayılı Kanunun geçici 9 uncu maddesinin Anayasaya aykırılığı iddiası ile de konunun Anayasa Mahkemesine intikal ettiğini, Anayasa Mahkemesinin gerekçeli kararı yazılarak ilan edilmemesine rağmen sözü edilen maddenin 16.7.1991 tarih ve E. 1991/122, K. 1992/20 sayılı Kararı ile iptali yolunda karar alındığını, Askerî Yargıtayın 16.7.1991 tarih ve E. 1991/122, K. 1991/437 sayılı kararıyla DİSK ve bağlı sendikalarının faaliyetinin de serbest bırakıldığını sadece DİSK’in malvarlığının kayyım gözetimine verildiğini, istimlak edilen gayrimenkul dışında, 2821 sayılı Sendikalar Kanununun 46 ncı maddesinde öngörülen Kurulun oluşturulmadığını, intikali sağlanan nakit mevcutların da Kurumca bankada bloke edilmek suretiyle bekletildiğini, kuruma devri yapılan sendikaların mallarının kullanılmadığı gibi, nakitlerinin de muhafaza edildiğini ifade etmişlerdir.

İlgili kuruma devir ve intikalleri öngörülmemiş veya yapılmış olan sendikaların malvarlıklarının kayyımlar tarafından ilk sahiplerine devrini öngören tasarının, Anayasa Mahkemesi kararına paralel olduğu, Anayasa Mahkemesi Kararlarının mâkable şâmil olmaması nedeniyle, Kuruma devri yapılan malvarlıklarının Anayasaya aykırı olmasına rağmen iade edilememesi durumunu da ortadan kaldıracığı görüşü ile genelinde Komisyonumuzca benimsenerek maddelerinin görüşülmesine geçilmiştir.

Tasarının 1 inci maddesinde yer alan “ilgili kurumca kullanılmayan kısmının” ifadesinin maddeden çıkartılmasına yönelik verilen önerge, mallardan elde edilen gelirlerin ve nakitlerin aynen muhafaza edildiğinin Bakan tarafından yeniden ifade edilmesi üzerine Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının diğer maddeleri aynen kabul edilmiş, Bakan tarafından, tasarının bir an önce Kanunlaşması için Danışma Kurulu Kararı ile Genel Kurul tarafından öncelikle görüşülmesi dileğine Komisyon üyeleri de iştirak etmişlerdir.

Raporumuz, Adalet Komisyonuna havale edilmek üzere Başkanlık Makamına saygı ile arz olunur.

Başkan
Ahmet Küçükkel
Elazığ
Sözcü
İsmet Attila
Afyon
Üye
Ali Su
İçel
Üye
Muzaffer Arıkan
Mardin

Başkanvekili
Ali Uyar
Hatay
Üye
Mustafa Zeydan
Hakkâri
Üye
M. Kâzım Dinç
Kocaeli
Üye
Güler İleri
Tokat

Üye
Ender Karagül
Uşak

Adalet Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Adalet Komisyonu

Esas No. : 1/414

Karar No. : 11

5.11.1992

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Terörle Mücadele Kanununun Geçici 9 uncu Maddesine Göre Yapılan Tasarruflar Hakkında Kanun Tasarısı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Sayın Mehmet Moğultay'ın, Adalet, Maliye ve Gümrük, İçişleri bakanlıkları ve DİSK temsilcilerinin de katılmalarıyla Komisyonumuzun 4.11.1992 tarihli 5 inci birleşiminde incelenip görüşülmüş, gerekçesi uygun görülerek maddelerine geçilmesi kabul edilmiştir.

Tasarının 1 inci maddesi Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonunca kabul edilen şekli ile diğer maddeleri aynen kabul edilmiştir.

İlgili kuruma devir ve intikalleri yapılmamış veya mahkemece görevlendirilen kayımların idaresinde bulunan taşınır ve taşınmaz mallar ile bu mallardan elde edilen gelirlerin ve nakit mevcutların söz konusu kayımlar tarafından önceki malik ve hak sahibi olan işçi konfederasyonuna ve bağlı sendikalara biran önce devredilmesini sağlamak üzere Komisyonumuz Tasarının İhtüzüğün 53 üncü maddesi gereğince Genel Kurulda öncelikle görüşülmesine karar vermiştir.

Raporumuz Genel Kurulun onayına sunulmak üzere saygı ile arz olunur.

Başkan
Cemal Şahin
Çorum
Kâtip
Ali Rıza Gönül
Aydın
Üye
Elaattin Elmas
İstanbul
Üye
Ahmet Dökülmez
Kahramanmaraş
Üye
Mustafa Yılmaz
Malatya

Başkanvekili
Ali Yalçın Öğütcen
Adana
Üye
Baki Tuğ
Ankara
Üye
Halil Orhan Ergüder
İstanbul
Üye
Hasan Afsar
Konya
Üye
Nevzat Ercan
Sakarya

Üye

Mehmet Fevzi Şihanhoğlu
Şanlıurfa

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

Terörle Mücadele Kanununun Geçici 9 uncu Maddesine Göre Yapılan Tasarruflar Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten sonra, Kanunun Geçici 9 uncu maddesi uyarınca ilgili kuruma devir ve intikalleri yapılmış olan taşınır ve taşınmaz mallar ile bu mallardan elde edilen gelirlerin ve nakit mevcutların ilgili kurumca kullanılmayan kısmının tamamı, bu devir ve intikallerin yapılmasından önceki malik ve hak sahibi olan işçi konfederasyonuna ve bağlı sendikalara, ilgili kurumca devir ve iade edilir.

3713 sayılı Kanunun Geçici 9 uncu maddesi çerçevesinde ilgili kuruma devir ve intikalleri yapılmamış olup 2316 sayılı Kanuna göre mahkemece görevlendirilen kayyımın idaresinde bulunan taşınır ve taşınmaz mallar ile bu mallardan elde edilen gelirlerin ve nakit mevcutların tamamı, söz konusu kayyımlar tarafından önceki malik ve hak sahibi olan işçi konfederasyonuna ve bağlı sendikalara devir, teslim ve iade edilir.

İstisna edilen gayrimenkuller hakkında bu madde hükmü uygulanmaz.

MADDE 2. — 2316 sayılı Kanun uyarınca mahkemelerce görevlendirilen kayyımların fiili görevleri, bu Kanuna göre yapılacak devir, teslim ve iade işlemlerinin tamamlanması ile son bulur.

MADDE 3. — 2316 sayılı Faaliyetleri Durdurulan Sendika, Federasyon ve Konfederasyonlara Kayyım Tayini Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

**SAĞLIK VE SOSYAL İŞLER
KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ
METİN**

**Terörle Mücadele Kanununun Geçici 9 uncu
Maddesine Göre Yapılan Tasarruflar Hakkın-
da Kanun Tasarısı**

MADDE 1. — 3713 sayılı Terörle Müca-
dele Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten
sonra, Kanunun Geçici 9 uncu maddesi uya-
rınca ilgili kuruma devir ve intikalleri yapıl-
mış olan taşınır ve taşınmaz mallar ile bu mal-
lardan elde edilen gelirlerin ve nakit mevcut-
ların tamamı, bu devir ve intikallerin yapıl-
masından önceki malik ve hak sahibi olan iş-
çi konfederasyonuna ve bağlı sendikalara, il-
gili kurumca devir ve iade edilir.

3713 sayılı Kanunun Geçici 9 uncu mad-
desi çerçevesinde ilgili kuruma devir ve inti-
kalleri yapılmamış olup 2316 sayılı Kanuna gö-
re mahkemece görevlendirilen kayyımın ida-
resinde bulunan taşınır ve taşınmaz mallar ile
bu mallardan elde edilen gelirlerin ve nakit
mevcutların tamamı, söz konusu kayyımlar ta-
rafından önceki malik ve hak sahibi olan işçi
konfederasyonuna ve bağlı sendikalara devir,
teslim ve iade edilir.

İstimlak edilen gayrimenkuller hakkın-
da bu madde hükmü uygulanmaz.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi
Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü madde-
si Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

**ADALET KOMİSYONUNUN KABUL
ETTİĞİ METİN**

**Terörle Mücadele Kanununun Geçici 9 uncu
Maddesine Göre Yapılan Tasarruflar Hakkın-
da Kanun Tasarısı**

MADDE 1. — Sağlık ve Sosyal İşler Ko-
misyonu metninin 1 inci maddesi Komisyo-
numuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi
Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü madde-
si Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

MADDE 4. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

S. Demirel

Başbakan

Devlet Bakanı ve Başbakan Yrd.

Prof. E. İnönü

Devlet Bakanı

Prof. T. Çiller

Devlet Bakanı

İ. Tüz

Devlet Bakanı V.

E. Şahin

Devlet Bakanı

O. Kılıncıoğlu

Devlet Bakanı

Ö. Barutçu

Devlet Bakanı

E. Şahin

Devlet Bakanı Y.

Ö. Barutçu

Millî Savunma Bakanı

N. Ayaz

Dışişleri Bakanı

H. Çetin

Millî Eğitim Bakanı

K. Toptan

Sağlık Bakanı

Y. Aktuna

Tarım ve Köy İşleri Bakanı

N. Cevheri

Sanayi ve Ticaret Bakanı V.

Prof. O. Kumbarcıbaşı

Kültür Bakanı Y.

M. Moğultay

Orman Bakanı

V. Tanır

Devlet Bakanı

C. Çağlar

Devlet Bakanı V.

Ş. Ercan

Devlet Bakanı

A. Gönen

Devlet Bakanı

G. Ergenekon

Devlet Bakanı

M. Kahraman

Devlet Bakanı

M. A. Yılmaz

Devlet Bakanı

Ş. Ercan

Adalet Bakanı

M. S. Oktay

İçişleri Bakanı Y.

N. Ayaz

Maliye ve Gümrük Bakanı

S. Oral

Bayındırlık ve İskân Bakanı

Prof. O. Kumbarcıbaşı

Ulaştırma Bakanı

Y. Topçu

Çalışma ve Sos. Güvenlik Bakanı

M. Moğultay

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

E. Faralyalı

Turizm Bakanı

Prof. A. Ateş

Çevre Bakanı

B. D. Akyürek

(Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

MADDE 4. — Tasarının 4 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Tasarının 5 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 4. — Tasarının 4 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Tasarının 5 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

